

PROPOSTES DIDÀCTIQUES

Antologia poètica

Elaborades per:
Juli Capilla

ELS NOSTRES AUTORS

bromera

En el primer bloc de les propostes didàctiques, es tracta de situar l'autor i la seua obra en el context polític, social i cultural en què va viure. És interessant que el docent insistisca en aquest aspecte, atés que gran part de l'obra de Vicent Andrés Estellés no s'entén, si més no completament, si no tenim en compte el temps històric en què s'emmarca. Les maneres d'indagar i d'aprofundir en aquest aspecte sociològic i històric són diverses, i també l'enfocament i les perspectives des de les quals podem treballar. Així, si no podem fer un treball de camp col·lectiu, de recopilació directa d'aquestes dades mitjançant entrevistes i enquestes, el professor té l'opció de mostrar-los, als alumnes, documentals visuals i auditius sobre el tema. També es pot fer un rastreig bibliogràfic, dirigit pel professor, a partir del qual els alumnes miraran d'extraure'n la informació més substancial. En el primer bloc de les propostes didàctiques us proposem una sèrie d'ítems amb els quals podreu inferir dades sobre la guerra, la postguerra, el franquisme i l'anomenada «Transició a la democràcia».

També és important que els alumnes coneguen quin era l'ambient cultural i literari en què es va moure el nostre autor. En aquest sentit, és necessari que els alumnes tinguen ben clars alguns conceptes fonamentals que tenen a veure amb la dictadura franquista i que van incidir i van marcar per complet els intel·lectuals i els escriptors del moment.

Així, en aquest segon bloc, centrat en l'ambient literari del poeta, caldrà insistir-hi sobre qüestions com ara la repressió, la censura, l'exili, la resistència, la clandestinitat, etc. És igualment interessant que els alumnes sàpiguen quin era l'ambient cultural de l'època a València i com s'organitzaven i es relacionaven els escriptors. En aquest sentit, cal donar a conèixer alguns fenòmens culturals i literaris destacats, com ara les tertúlies literàries, els premis, les editorials, les revistes, els llibres... Tot plegat ajudarà a entendre i a endinsar-se còmodament en l'època de l'autor, i a explicar-se el perquè d'algunes de les seues constants més cridaneres.

Finalment, i a partir d'aquests coneixements adquirits prèviament, el professor ajudarà els alumnes a familiaritzar-se amb l'obra del poeta, ara ja directament sobre els textos. És en aquesta lectura atenta i analítica que hi podrà aplicar els coneixements extraliteraris i sociològics apresos en els dos primers blocs de les propostes didàctiques. A més a més, hi afegirà tots els mecanismes d'anàlisi pròpiament literària a partir de les eines d'anàlisi del discurs poètic, centrada principalment en les figures retòriques i els recursos estilístics.

Comptat i debatut, l'objectiu de totes aquestes activitats aplegades en diversos ítems i recollides al seu torn en tres blocs de les propostes didàctiques sensiblement diferents, però complementaris i intercanviables, és que l'alumne sàpiga interpretar correctament la poesia de Vicent Andrés Estellés; en definitiva, que arribe a gaudir de l'obra d'un poeta cabdal en la història de la nostra literatura recent.

1. *El context sociopolític i històric de l'autor*

- 1.1. A partir d'algun llibre de text d'història, feu en grup una taula cronològica amb els esdeveniments i les fites més significatives des de l'any 1936, quan va esclatar la Guerra Civil Espanyola, fins al 1978, anys en què es va aprovar la Constitució. Cal que hi inclogueu dades polítiques, econòmiques, socials, culturals i literàries, fonamentalment. La idea d'aquesta activitat és que tingueu un esquema visible que us permeta de situar en el seu moment l'evolució estètica i ètica de l'obra de Vicent Andrés Estellés.
- 1.2. Llegiu alguns fragments del llibre *Cronologia de la repressió de la llengua i la cultura catalanes*, de Josep Solé i Sabaté i Joan Villarroya, i comenteu-los a classe. Podeu fer una llista amb les característiques de la repressió política del franquisme.
- 1.3. A partir del llibre anterior, comenteu quins trets del franquisme són coincidents amb el feixisme i quins en són d'específics.
- 1.4. Durant la primera meitat del segle xx, van aflorar a Europa els totalitarismes. Defineix aquests moviments polítics.
- 1.5. Entre els totalitarismes, n'hi va haver «de dreta» i «d'esquerra». Defineix aquestes «etiquetes».
- 1.6. Esmenta els exemples de règims totalitaris que conegeu de l'època esmentada i mira d'adscriure'ls a una ideologia totalitària «de dreta» o «d'esquerra».
- 1.7. Creus que els totalitarismes es van donar només a Europa?

- 1.8. Alguns escriptors universals de renom van parodiar aquests règims en algunes de les seues obres. Relaciona, si s'escau, les obres de la columna de l'esquerra amb els caps dels règims totalitaris de la columna que hi ha a la dreta.

<i>1984</i> , de George Orwell	·	·	Francisco
<i>La revolta dels animals</i> ,	·		Franco
de George Orwell	·	·	Stalin
<i>Assaig sobre la ceguesa</i> ,	·	·	Hitler
de José Saramago	·	·	Mussolini

Un món feliç, d'Aldous Huxley ·

- 1.9. Un d'aquests escriptors, George Orwell, va escriure una obra basada en la Guerra Civil Espanyola. Sabries dir de quina obra es tracta?
- 1.10. Pablo Neruda, un poeta xilè que va influir força en l'obra de Vicent Andrés Estellés, també va escriure una obra centrada en la contesa espanyola. Quin n'és el títol?
- 1.11. Sabries esmentar alguna obra, en castellà o en català, la temàtica de la qual es base en la guerra i/o en la postguerra?
- 1.12. Què era la censura? I l'autocensura? En quins poemes de l'antologia es detecten aquests fenòmens?
- 1.13. En quina mesura va afectar el règim franquista a la llengua i a la literatura catalanes? A l'Estat, hi ha llengües que, com la catalana, també s'hi van veure contrariades? Digues quines són.
- 1.14. Fins a quin punt la censura i la repressió van afectar la llengua castellana?

- 1.15. Repassem alguns conceptes de sociolingüística. Associa i explica per què podem relacionar la censura amb els conceptes de sociolingüística següents: *minorització lingüística, diglòssia, substitució lingüística, prejudici lingüístic, normativització lingüística, normalització lingüística, alienació lingüística, bilingüisme, secessionisme lingüístic...*
- 1.16. Quins van ser els problemes més greus dels valencians durant la postguerra? Detecta'ls a partir d'algun poema de l'antologia.
- 1.17. Al *Llibre de meravelles*, Vicent Andrés Estellés hi fa aparèixer explícitament el llibre *Elegies de Bierville*, del poeta català Carles Riba, un dels testimonis més corprenedors de l'exili exterior. A partir d'una breu introducció del professor, valora la importància dels exiliats en la recuperació de la literatura catalana durant els anys de la postguerra. Sabries dir els noms d'alguns intel·lectuals valencians que també es van haver d'exiliar? Quins països van acollir majoritàriament els nostres exiliats? Per què? Van poder tornar tots a la seua terra? Si hi van tornar, quan ho van fer?
- 1.18. Un dels poemes del *Llibre de meravelles* que recull l'antologia és, pel to profètic i la temàtica que tracta, un exemple del compromís sociopolític de l'autor i de la «poesia de realitats» de què hem parlat en la introducció. Sabries dir quin? Comenta la temàtica i la intenció de l'autor que hi ha implícita o explícita en el poema en qüestió.

- 1.19. La por, la fam, el dolor, el fred... són alguns dels sentiments sobre els quals més insisteix Estellés en alguns dels seus versos. Poseu-ne algun exemple a partir de l'antologia.
- 1.20. L'any 1957 es va produir, a València i a les comarques de l'Horta, Camp de Túria i els Serrans, una riuada devastadora, «*la riuà*». Arran d'això, algunes autoritats i personalitats públiques del cap i casal es van enfrontar insòlitàment al Govern dictatorial de Madrid. Coneixes aquest episodi i les personalitats que el protagonitzaren? Quines van ser les causes d'aquest enfrontament? I les conseqüències?
- 1.21. Què en saps, de Martí Domínguez i Barberà? I com li diuen al nét que en l'actualitat també és escriptor i periodista?
- 1.22. A partir dels anys seixanta, la resistència comença a traure-hi el cap, enmig d'un règim que es veia obligat a fer «concessions». En el terreny cultural, quin fenomen de masses va nàixer als territoris de parla catalana? Digues els noms d'alguns dels integrants dels Setze Jutges.
- 1.23. A banda del context del franquisme, cal dir que als anys seixanta es respirava a Europa un clima d'exaltació revolucionària, promogut pels filòsofs existencialistes, com ara Jean-Paul Sartre i Albert Camus, i que va culminar amb el famós Maig del 68. Coneixes alguna obra d'aquests autors?
- 1.24. En quina mesura creus que va influir l'existencialisme en l'obra de Vicent Andrés Estellés i els seus coterranis?

- 1.25. En literatura, quin moviment estètic va cobrar protagonisme en aquesta dècada? Quins dos teòrics catalans el van promoure i defensar?
- 1.26. Esmenta algun poema de Vicent Andrés Estellés que et sembla representatiu d'aquesta estètica.
- 1.27. La repressió franquista no es limitava a l'àmbit polític. Hi havia també la repressió moral, que el nacionalcatolicisme s'encarregava d'imposar. En què consistia aquesta repressió?
- 1.28. Com tracta la temàtica del sexe Estellés?
- 1.29. El secessionisme lingüístic, i el seu correlat polític, l'anticatalanisme, van arribar al punt més àlgid cap al final dels anys setanta i el principi dels huitanta. Sabries explicar en què consisteixen, en què s'assemblen i en què es diferencien?
- 1.30. Defineix els conceptes següents: *nacionalcatolicisme*, *repressió*, *totalitarisme*, *feixisme*, *censura*, *clandestinitat*, *autarquia*, *dictador*, *autocensura*, *ostracisme*, *estat confessional*, *patriotisme*, *xovinisme*, *xenofòbia*, *racisme*, *exili*, *estraperlo*, *cartilla de racionament*, *anticatalanisme*, *catalanofòbia*, *secessionisme*.

2. *El context cultural i literari*

- 2.1. El franquisme va imposar una vigilància fèrria sobre tot allò que s'expressava en una llengua que no era l'oficial del règim. Per això, va prohibir totes les publicacions en català, tot i que més tard va haver d'«afluixar» i en va permetre algunes. En quines editorials van publicar llibres els autors valencians durant aquest període?

- 2.2. Els intel·lectuals i els escriptors valencians es reunien clandestinament en cases de particulars per celebrar-hi tertúlies. Esmenta alguns autors o personalitats de l'època que van cedir ses cases per a fer aquestes reunions.
- 2.3. Quins són els autors valencians més destacats de la primera postguerra? I a partir dels anys seixanta?
- 2.4. Quina obra assagística i quin autor van marcar políticament i literària els valencians?
- 2.5. Per quin o quins motius es va produir un distanciament entre el grup de Xavier Casp/Miquel Adlert i el de Joan Fuster/Vicent Andrés Estellés? Quines conseqüències polítiques i literàries va tenir aquell enfrontament?
- 2.6. Esmenta els premis literaris més importants de l'època.
- 2.7. A partir de quina època es produeix l'anomenat *boom Estellés*?
- 2.8. Quants llibres havia publicat el poeta de Burjassot fins als anys setanta?
- 2.9. Per quina raó el van destituir com a redactor en cap del diari *Las Provincias*?
- 2.10. Fins a quin punt el secessionisme lingüístic i, sobretot, l'anticatalanisme, van afectar directament els nostres escriptors?
- 2.11. Vicent Andrés Estellés, Joan Fuster, Manuel Sanchis Guarnier, Vicent Ventura... van ser objecte de tot tipus d'escarnis i fins i tot d'atemptats per raons de la seua ideologia. Explica algunes d'aquestes accions i identifica'n els autors o els grups que els van perpetrar. Demana, si cal, l'ajuda del professor.

- 2.12. Creus que l'anticatalanisme, en la seua versió més extrema, la catalanofòbia, encara és present en la societat actual? Quines són les raons sociològiques que fan que perdure? En quina mesura afecta els escriptors valencians?
- 2.13. Amb quins autors del nostre àmbit lingüístic associaries, pel seu paral·lelisme estètic i ètic, l'obra de Vicent Andrés Estellés?
- 2.14. Quins van ser els autors universals i els clàssics nostrats que més el van seduir?
- 2.15. Un dels poetes que més influència va exercir sobre Estellés va ser el xilé Pablo Neruda. Investiga quin era el nom real d'aquest poeta i de qui va prendre el «nom artístic» que el va catapultar a la fama.
- 2.16. Quina és l'obra d'Estellés en què més clarament es fa palesa la influència del poeta xilé?
- 2.17. L'art també va fascinar el poeta de Burjassot. Sabries dir sobre quins autors valencians va escriure Vicent Andrés Estellés?
- 2.18. A Amèrica llatina, hi va haver un moviment artístic que el va fascinar tant o més que els anteriors. Sabeu de quin moviment es tracta? Quins són els seus representants més destacats?
- 2.19. Alguns dels llibres d'Estellés són un homenatge a algun personatge històric. Esmenta'n algun títol com a exemple.
- 2.20. Fins a quin punt la professió de periodista el va influir estilísticament i temàticament? Plantegeu-ne un debat. Podeu aportar exemples de l'obra d'Estellés.

- 2.21. Quina ha estat la seua influència sobre els poetes posteriors? Sabríeu dir alguns noms d'autors de les dècades dels setanta, huitanta i noranta del segle passat, i encara del principi del segle XXI, sobre els quals ha exercit aquesta projecció? Posa'n exemples.
- 2.22. A partir d'una tria prèvia per part del professor, compareu diverses composicions poètiques d'autors valencians actuals amb els poemes d'Estellés i mireu d'esbrinar quines són les possibles influències que ha exercit sobre aquells poetes posteriors. Feu l'activitat en grups de dues o tres persones.

3. L'autor i la seua obra

- 3.1. Identifica a partir de l'antologia els autors universals i els clàssics valencians que Estellés va incloure als seus poemes.
- 3.2. Quina funció tenen les citacions d'aquests poetes en l'obra d'Estellés?
- 3.3. L'adjectivació en l'obra d'Estellés és molt peculiar: molt marcada i reiterativa. De vegades, un substantiu ve precedit per un adjectiu, i un altre adjectiu o un modificador semblant, un adverbí, per exemple, se situa darrere d'aquest substantiu. Mira de detectar alguna d'aquestes seqüències en algun vers de l'antologia.
- 3.4. En quin altre autor valencià, company generacional seu, detectem aquest ús generós de l'adjectiu?
- 3.5. Al poema «Els amants» hi ha alguns recursos estilístics significatius de l'obra d'Estellés: la hipèrbole,

l'anàfora, l'al·literació, les citacions... Localitza'ls i explica'ls.

- 3.6. A l'antologia hi hem inclòs els tres primers poemes del llibre *L'amant de tota la vida* (1954-1955). Digues de quin tipus de composició es tracta i quina és la rima i la versificació que fa servir l'autor.
- 3.7. En els tres poemes anteriors hi ha tot de figures retòriques: l'exhortació, el paral·lelisme sintàctic, el polisíndeton, l'asíndeton, les repeticions de mots, l'enumeració, l'encavalcament, la paranomàsia, la metonímia, la hipèrbole, la tautologia. Busca-les, classifica-les i explica'n el significat.
- 3.8. En aquests pomes hi ha també l'ús de la metàfora. Localitza'n algunes i digues de quina classe són: metàfora en presència o impura i metàfora en presència o pura.
- 3.9. Quina funció tenen totes aquestes figures retòriques en els poemes? Què és el que l'autor pretén aconseguir amb elles?
- 3.10. Creus que algunes de les paraules emprades pel poeta acompleixen alguna funció simbòlica? Explica per què.
- 3.11. Desglossa temàticament i sintèticament les estrofes de cada poema. Quin és el tema principal i els subtemes secundaris d'aquestes composicions?
- 3.12. Creus que en cada poema hi ha una intensificació tonal i temàtica? Hi ha alguna mena de conclusió final? Són coherents i unitàries aquestes composicions?

- 3.13. Els refranys i les frases fetes populars són també presents en aquests poemes, una altra de les característiques de l'estil d'Estellés. Assenyalá'n alguna.
- 3.14. La paradoxa i la ironia també són freqüents en l'obra d'Estellés. Per què les emprava? Amb quina intenció ho feia? Identifica aquestes figures retòriques en alguns versos de l'antologia.
- 3.15. La llengua que Estellés fa servir als seus poemes és ben sovint plena de col·loquialismes i dialectalismes valencians molt localitzats, fins i tot hi ha vulgarismes. Detecta el màxim de paraules d'aquestes característiques a partir de l'antologia. Fes-ne una classificació tipològica o temàtica.
- 3.16. Tot i la tendència general per un model lingüístic planer i intel·ligible, de vegades Estellés hi introduïa també algun cultisme. Fes la mateixa operació que en l'epígraf anterior.
- 3.17. Els poemes seleccionats del llibre *Vida secreta* són haikús, una composició lírica japonesa que, com les tanka, compta amb una llarga tradició en la història de la nostra literatura. Esbrina en què consisteixen aquestes composicions, quina és la seua mètrica i la filosofia que les inspira. Hi ha algun poema més a l'antologia que podem identificar com a haikús o tanka?
- 3.18. Al costat de les composicions tradicionals, europees o orientals, Estellés fa servir també el vers lliure, el poema en prosa i, fins i tot, l'escriptura automàtica i la manca de la puntuació i de les lletres majúscules inicials. Explica a partir d'exemples extrets de

l'antologia quina és la funció i la intenció d'aquestes composicions.

- 3.19. Creus que aquestes composicions més «lliures» responen a algun dels moviments estètics d'avantguarda que van tenir lloc a Europa al principi del segle xx?
- 3.20. Estellés emprava els topònims i els antropònims històrics amb una funció suplantadora o al·legòrica d'una realitat que extrapolava sobretot del món grecollatí. Amb quina finalitat feia servir aquest recurs? Mira de detectar-ne algun exemple a l'antologia. Quines altres funcions podia acomplir l'ús de topònims i antropònims actuals?
- 3.21. El joc metaliterari i les autoreferències són també constants en la seua obra. Quina funció té, per exemple, l'ús de l'epitafi? Era conscient Estellés de la magnitud que havia assolit la seua obra?
- 3.22. Els poemes d'Estellés s'emmarquen en moltes ocasions en un context històric referencial ben clar. La guerra i la postguerra són, per aquest cantó, els «temes estrella». Tria un poema en què el rerefons històric siga ben present i digues quin és el tractament que en fa l'autor.
- 3.23. La mort és també un dels motius temàtics més recurrents. Quina mort familiar va marcar Estellés i la seua esposa? Sabries dir el nom de dues obres que se centren en aquesta defunció?
- 3.24. L'erotisme és ben present en l'obra estellesiana. Busca'n exemples en l'antologia i explica quina era la funció del sexe, literària i extraliterària, en els poemes d'Estellés.

- 3.25. Estellés ha estat un dels poetes més recitats i musicats pels nostres rapsodes i cantautors. Sentiu alguns d'aquests poemes recitats o cantats i expliqueu, en un col·loqui, quina és la percepció que en teniu. És molt diferent el poema llegit del poema recitat o cantat?
- 3.26. Si el professor té l'oportunitat, es podria visualitzar a l'aula alguna pel·lícula neorealista de Pier Paolo Pasolini i fer un exercici comparatiu entre l'obra del cineasta italià i alguns poemes de Vicent Andrés Estellés.
- 3.27. Atesa la importància que té, segons els crítics i els estudiosos, la figura i l'obra de Vicent Andrés Estellés, creieu que estan bastant reconegudes? Els polítics i la societat en general han considerat l'autor com cal? Feu-ne un debat.
- 3.28. Creieu que hi ha una imatge distorsionada –plena de tòpics– del poeta de Burjassot? Quin és el rerefons de veracitat que hi ha darrere d'aquests tòpics?
- 3.29. Finalment, ara que ja heu llegit i analitzat l'obra de Vicent Andrés Estellés, podríeu dir què és el que més us crida l'atenció d'aquest poeta? Us sorprén o us sembla molt diferent a la concepció que teníeu fins ara de la poesia? Trobeu que és el que més el diferencia dels altres poetes.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA SOBRE
VICENT ANDRÉS ESTELLÉS

- ALPERA, LLUÍS: «Sobre Vicent Andrés Estellés», dins *Sobre poetes valencians i altres escrits*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1990, p. 13-41.
- BALLESTER, JOSEP: «*Llibre de meravelles* de Vicent Andrés Estellés», dins DD. AA.: *Lectures de COU-1*, Bromera, Alzira, 1989, p. 81-104.
- «*La nit*: sobre algunes constants de Vicent Andrés Estellés», dins *Caplletra*, núm. 10, Institut de Filologia Valenciana de la Universitat de València. 1991, p. 29-40.
- BOU, ENRIC: «Vicent Andrés Estellés, una inconformitat» (entrevista), dins *Serra d'Or*, 226-227, juliol-agost 1978, p. 57-60.
- ESCRIVÀ, VICENT: «El complex de cultura eròtica i l'erotisme poètic en Vicent Andrés Estellés», *Lletres de canvi*, 7 (1982), p. 72-86.
- ESCRIVÀ, VICENT / SALVADOR, VICENT: *Guia didàctica de Vicent Andrés Estellés*, musicada per Paco Muñoz, Generalitat Valenciana / Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, València, 1986.
- FEBRÉS, XAVIER: «*Mural del País Valencià*, el Cant General de Vicent Andrés Estellés» (entrevista), dins *Serra d'Or*, febrer de 1980, p. 35-37.
- FUSTER, JOAN: «Nota —provisional i improvisada— sobre la poesia de Vicent Andrés Estellés», dins ANDRÉS

- ESTELLÉS, VICENT: *Recomane tenebres. Obra completa 1*, Tres i Quatre, València, 1972, p. 17-36.
- KEOWN, DOMINIC: «Polifonia de la subversió. La veu col·lectiva de Vicent Andrés Estellés», Tàndem edicions, València, 2000.
- PÉREZ MONTANER, JAUME: *Poesia i record. A propòsit d'un poema del «Llibre de meravelles» de Vicent Andrés Estellés*, La Forest d'Arana, València, 1994.
- «El Cant general dels pobles valencians», dins *Mural del País Valencià*, Edicions 3i4, València, 1996, 3 volums, p. IX-XLII.
- PÉREZ MONTANER, JAUME / SALVADOR, VICENT: *Una aproximació a Vicent Andrés Estellés*, «Quaderns 3i4», núm. 21, València, 1981.
- Introducció a *Antologia poètica de Vicent Andrés Estellés*, Tres i Quatre, València, 1982, p. 7-16.
- SALVADOR, VICENT: «L'estructura col·loquial del poema: un estudi de *L'Hotel París*», dins *Lletres de canvi*, núm. 7, 1982, p. 45-54.
- «Toponímia i semiòtica poètica: unes reflexions sobre l'escriptura estellesiana», dins *La frontera literària*, PPU, Barcelona, 1988, p. 103-113.
- «Eros i retòrica en la poesia d'Estellés», *L'Aiguadolç*, núm. 8, 1989, p. 35-44.

BIBLIOGRAFIA SOBRE
VICENT ANDRÉS ESTELLÉS I LA SEUA ÈPOCA

- AGUIRRE, J. L.: «Primera lectura de la poesia de Vicent Andrés Estellés: *Recomane tenebres*», dins *Estudios dedicados a Juan Peset Aleixandre*, vol. I, Universitat de València, 1982, p. 13-27.
- ALPERA, LLUÍS: «Estellés i nosaltres», dins *L'Aiguadolç*, núm. 8, 1989, p. 13-18.
- «Sobre Vicent Andrés Estellés», dins *Sobre poetes valencians i altres escrits*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1990, p. 13-41.
- «Introducció», dins *Antologia poètica comentada*, Aguacleara, Alacant, 1992, p. 7-17.
- «Vicent Andrés Estellés. Perfil actualitzat d'una passió poètica desenfrenada», dins *Revista de Catalunya*, gener de 1992.
- Vicent Andrés Estellés. Antologia poètica comentada*, Aguacleara, Alacant, 1992.
- «La crònica poètica de tot un país», dins «Cultura», *Avui*, 20 de març de 1997, p. 4-5.
- APARICIO, MARIOLA: «*Sonata d'Isabel*: entre dues expressions poètiques», dins *Caplletra*, núm. 22, 1997.
- BALAGUER, ENRIC: *La poesia valenciana 1962-1974. El realisme històric*, Universitat d'Alacant, 1987.

- BALLESTER, JOSEP: «*Llibre de meravelles* de Vicent Andrés Estellés», dins AA.DD.: *Lectures de COU-1*, Bromera, Alzira, 1989, p. 81-104.
- «*La nit*: sobre algunes constants de Vicent Andrés Estellés», dins *Caplletra*, núm. 10, Institut de Filologia Valenciana de la Universitat de València. 1991, p. 29-40.
- BANYÓ, ÀLVAR / P. GRAU, DANIEL: *Vicent Andrés Estellés. 69 poemes d'amor*, Edicions del Bullent, Picaña, 1995.
- BOU, ENRIC: «Vicent Andrés Estellés, *Manual de conformitats*», dins *Els Marges*, 12, 1978, p. 123-124.
- «Vicent Andrés Estellés, una inconformitat» (entrevista), dins *Serra d'Or*, 226-227, juliol-agost 1978, p. 57-60.
- «Vicent Andrés Estellés», dins RIQUER/COMAS/MOLAS: *Història de la literatura catalana contemporània*, Ariel, Barcelona, 1987.
- «*Coral romput*, l'infern de Vicent Andrés Estellés», dins *Miscel·lània Joan Fuster*, vol. II, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1990, p. 317-328.
- BUSQUETS I GRABULOSA, LLUÍS: «Vicent Andrés Estellés, de la nit a l'esperança», dins *Plomes Catalanes d'Avui*, Llibres del mall, Barcelona, 1982.
- CARBÓ, FERRAN / SIMBOR, VICENT: *La recuperació literària en la postguerra valenciana (1939-1972)*, IIFV/PAM, «Biblioteca Sanchis Guarner», núm. 27, València/Barcelona, 1993.
- CARNERO, GUILLERMO: «Cotidianismo y sátira en la poesía de Vicente Andrés Estellés», dins *Papeles de Son Armadans*, núm. 244, 1976, p. 25-41.

- CLAUDI SANTOS, M.: «Anàlisi del poema “Cultura” de Vicent Andrés Estellés», dins GAROLERA, N.: *Anàlisi i comentaris de textos literaris catalans*, volum IV, Barcelona, 1985, p. 252-259.
- DD.AA.: «Dossier: Vicent Andrés Estellés», dins *Lletres de canvi*, núm. 7 (amb articles de Joan Oleza, Vicent Salvador, Antoni Martínez Revert i Vicent Escrivà), febrer de 1982, p. 29-86.
- DD.AA.: «Dossier: Vicent Andrés Estellés», dins *L'Aigua-dolç*, núm. 8 (amb articles d'Antoni Prats, Lluís Alpera, Jaume Pérez Montaner i Vicent Salvador), primavera de 1989, p. 9-44.
- DD.AA.: «Vicent Andrés Estellés. Quaderns de Xàtiva», núm. 5, Ajuntament de Xàtiva, 1993.
- DD.AA.: «Estellés després d'Estellés», suplement especial dins del setmanari *El Temps*, núm. 510, 28 de març de 1994.
- ESCRIVÀ, VICENT: «Del brau d'Ausiàs March a l'anima-logia poètica valenciana actual», *Cairell*, 1, 2, 3, 4 i 5 (1979-1980).
- «El complex de cultura eròtica i l'erotisme poètic en Vicent Andrés Estellés», *Lletres de canvi*, 7 (1982), p. 72-86.
- ESCRIVÀ, VICENT / SALVADOR, VICENT: *Guia didàctica de Vicent Andrés Estellés*, musicada per Paco Muñoz, Generalitat Valenciana / Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, València, 1986.
- FÀBREGAS, XAVIER: «Una elegia d'allò que sentim present», *Serra d'Or*, gener de 1979.

- FEBRÉS, XAVIER: «*Mural del País Valencià, el Cant General de Vicent Andrés Estellés*» (entrevista), dins *Serra d'Or*, febrer de 1980, p. 35-37.
- FUSTER, JOAN: *Literatura catalana contemporània*, Curial, Barcelona, 1971.
- «Nota –provisional i improvisada– sobre la poesia de Vicent Andrés Estellés», dins ANDRÉS ESTELLÉS, VICENT: *Recomane tenebres. Obra completa 1*, Tres i Quatre, València, 1972, p. 17-36.
- «Homenatge a Renau i Estellés», *Valencia Semanal*, 29, València, 1978, p. 19-21.
- GALLÉN, E.: «V. La literatura sota el franquisme: de l'ostracisme a la represa pública», dins *Història de la literatura catalana*, núm. 10, Ariel, Barcelona, 1987, p. 213-241.
- GARCIA GRAU, MANEL: «Setanta-cinc anys del naixement de Vicent Andrés Estellés continuen assumint (?) la seua veu», *Serra d'Or*, febrer de 2000.
- GUSTÀ, MARINA: «Vicent Andrés Estellés, *Oratori del nostre temps, Llettra al pintor valencià Josep Renau, El procés, El corb*», dins *Els Marges*, núm. 14, 1978, p. 120-122.
- HÖSLE, JOHANES: «La poesia de Vicent Andrés Estellés: assaig d'una síntesi», dins *Actes del Desè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalana*, Abadia de Montserrat, Barcelona, 1995, vol. I, p. 29-44.
- KEOWN, DOMINIC: «Un gegant entre poetes», *DISE*, 1993, p. 6-7.
- «Entre particularisme i universalitat», dins *El Temps*, núm. 510, València, 28 de març de 1994, p. 10-14.

- «Sobre la poesia valenciana contemporània», *Tres i Quatre*, València, 1996.
- «Polifonia de la subversió. La veu col·lectiva de Vicent Andrés Estellés», *Tàndem edicions*, València, 2000.
- LLOMPART, J. M.: «Absència i presència de Vicent Andrés Estellés», dins *Retòrica i Poètica*, II, Editorial Moll, Palma de Mallorca, 1982, p. 141-149.
- MARTÍNEZ I BERNAT, ANTONI: «Recomane Estellés (Elogi immoderat del burjassotí)», dins *Plena de seny*, 1993.
- «Un poema decisiu per a un llibre important», dins *Lletres de canvi*, núm. 7, 1982, p. 55-71.
- «El llibre *Xàtiva*, de Vicent Andrés Estellés», dins *Quaderns de Xàtiva*, núm. 5, 1993, p. 25-44.
- MAS, GLÒRIA: «Introducció», *Vicent Andrés Estellés. Antologia poètica*, Barcanova, Barcelona, 1991, p. 15-27.
- MEDINA, JAUME: «Les *Horacianes* de Vicent Andrés Estellés», *Els Marges*, núm. 7, Barcelona, gener de 1977, p. 105-113.
- «Vicent Andrés Estellés, *Manual de conformitats*», dins *Reduccions*, núm. 3, Vic, 1977, p. 75-76.
- MOLAS, J.: «Retòrics i terroristes en la poesia catalana de postguerra», dins *Els Marges*, núm. 9, 1977, p. 3-6.
- NAVARRETE, VICENTE *et altri*: *Vicent Andrés Estellés. Homenatge*, Àrea de Cultura de l'Ajuntament de Burjassot, 1993.
- NAVARRO, JOSEP M.: «Vicent Andrés Estellés: una visió irònica de la Mort», dins *Actes del Sisè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura catalanes* (Roma, 1982), Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1983, p. 337-352.

- «València en la poesia de Vicent Andrés Estellés», dins *Miscel·lània Joan Fuster*, vol. I, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1989, p. 347-357.
- OLEZA, JOAN: «Vicent Andrés Estellés, *Cant temporal*», dins *L'Espill*, València, 1979, p. 136-141.
- «L'obra poètica de Vicent Andrés Estellés», dins *Lletres de canvi*, núm. 7, 1982, p. 29-44.
- P. GRAU, DANIEL: «Vicent Andrés Estellés: la resistència silenciosa», dins II Congrés en línia sobre la cultura catalana, Barcelona i Cambridge, Universitat Oberta de Catalunya / Fitzwilliam College, Cambridge, 1999 (www.uoc.es/humfil/1939; www.fitz.cam.ac.uk).
- PARCERISAS, FRANCESC: «Funcions i figures de Vicent Andrés Estellés», dins *Els Marges*, núm. 5, Barcelona, octubre de 1975, p. 118-130.
- «Un aspecte de la poesia de Vicent Andrés Estellés», dins *Reduccions*, núm. 18, Vic, 1983, p. 47-58.
- «Les memòries de Vicent Andrés Estellés», dins *L'objecte immediat*, Curial, Barcelona, 1991, p. 245-249.
- «Un aspecte de la poesia d'Estellés», dins *L'objecte immediat*, Curial, Barcelona, 1991, p. 229-244.
- PELLICER, NEL·LO: «La veu d'Estellés» (entrevista a Ovidi Montllor), *DISE*, 1993, p. 4-5.
- PÉREZ MONTANER, JAUME: «Paròdia i dicció en les *Èglogues* d'Estellés», dins *Miscel·lània Sanchis Guarner*, I, *Quaderns de Filologia*, Universitat de València, 1984, p. 261-265.
- «Epíleg provisional a l'*Obra completa* de Vicent Andrés Estellés», dins ANDRÉS ESTELLÉS, VICENT: *Obra completa*, 10, Tres i Quatre, València, 1990.

- «Paròdia i dicció en les “èglogues” d’Estellés», i «Notes sobre el Mural del País Valencià» dins *Subversions*, Tres i Quatre, València, 1990, p. 87-107 i 109-127.
- «Notícia del *Mural del País Valencià*», dins *El País*, (1-4-1993).
- «A propòsit d’uns versos del *Llibre de meravelles*», dins *Saó*, núm. 163, València, 1993, p. 35-37.
- Vicent Andrés Estellés. Antologia poètica*, Consell Valencià de Cultura, València, 1993.
- «L’espai d’Estellés en la poesia contemporània», *Papers de la Costera*, núm. 9, Xàtiva, 1994, p. 54-59.
- Poesia i record. A propòsit d’un poema del «Llibre de meravelles» de Vicent Andrés Estellés*, La Forest d’Arana, València, 1994.
- «Vicent Andrés Estellés en els corrents de la poesia universal», dins *El Temps*, Suplement especial, núm. 510 (28 de març de 1994), València, p. 6-9.
- «El Cant general dels pobles valencians», dins *Mural del País Valencià*, Edicions 3i4, València, 1996, 3 volums, p. IX-XLII.
- «Notes sobre el *Mural del País Valencià*», dins *Actes del Dotzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, II, PAM, Barcelona, 2003, p. 19-33.
- PÉREZ MONTANER, JAUME / SALVADOR, VICENT: *Una aproximació a Vicent Andrés Estellés*, «Quaderns 3i4», núm. 21, València, 1981.
- Introducció a *Antologia poètica de Vicent Andrés Estellés*, Tres i Quatre, València, 1982, p. 7-16.

- PLA, JOSEP: «Notes del capvesprol», dins *Obra Completa*, Barcelona, Destino, vol. 35, 1979, p. 174-183.
- PRATS, ANTONI: «La Dénia mítica de Vicent Andrés Estellés», *Canelobre*, núm. 9, Alacant, 1987, p. 117-121.
- RIERA, I.: Pròleg a Vicent Andrés Estellés, dins *Poesia eròtica*, Laia, Barcelona, 1985, p. 5-12.
- ROIG, MONTSERRAT: «Vicent Andrés Estellés, entre el sexe i la mort», dins *Retrats paral·lels/3*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1978, p. 156-163.
- ROS, FERRAN: «*Llibre de meravelles*, els poemes de València», dins *Gorg*, núm. 27, València, 1972, p. 35-36.
- ROSENTHAL, D. H.: «Dos poetes catalans dels anys seixanta: Vicent Andrés Estellés i Gabriel Ferrater», dins *Actes del Primer Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-Amèrica*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1979, p. 291-301.
- SALVADOR, VICENT: «L'estructura col·loquial del poema: un estudi de *L'Hotel París*», dins *Lletres de canvi*, núm. 7, 1982, p. 45-54.
- «Toponímia i semiòtica poètica: unes reflexions sobre l'escriptura estellesiana», dins *La frontera literària*, PPU, Barcelona, 1988, p. 103-113.
- «Eros i retòrica en la poesia d'Estellés», *L'Aiguadolç*, núm. 8, 1989, p. 35-44.
- SANCHIS GUARNER, MANUEL: «Pròleg», dins *Llibre de meravelles* de Vicent Andrés Estellés, L'Estel, València, 1971, p. 7-10.

- SANTOS, MANUEL-CLAUDI: «*Coral romput*: Un poema essencial de Vicent Andrés Estellés», dins *Latitud-39*, núm. 12, 1982, p. 4-6.
- «Anàlisi del poema “Cultura” de Vicent Andrés Estellés», dins GAROLERA, NARCÍS: *Anàlisis i comentaris de textos literaris catalans*, Curial, Barcelona, 1985, p. 252-259.
- SEVA, A.: «Vicent Andrés Estellés», dins *Vint-i-cinc anys de la Lletra d'Or*, Barcelona, 1980, p. 25-30.
- SOLÉ I SABATÉ, JOSEP / VILLARROYA, JOAN.: *Cronologia de la repressió de la llengua i la cultura catalanes*, Curial, Barcelona, 1993
- SOLER, MARC: «Estellés a la recerca d'alguna veritat essencial», *El País*, 8 de setembre de 1985.
- TRIADÚ, JOAN: «Parèntesi per a l'obra oculta de V. Andrés Estellés», dins *La poesia catalana de postguerra*, Edicions 62, Barcelona, 1985, p. 194-196.
- TUBAU, IVAN: *Vides privades*, Laertes, Barcelona, 1991.
- VENTURA MELIÀ, R.: «V. A. Estellés: cinc llibres de colp» (entrevista), dins *València Semanal*, núm. 57, València, 1979, p. 32-33.
- VERGÉS, GERARD: «Immens Estellés», dins *Antologia poètica*, Edicions Proa, Barcelona, 1985, p. 7-15.
- VIDAL ALCOVER, J.: «La poesia de Vicent Andrés Estellés», dins *Serra d'Or*, núm. 184, Barcelona, 1975, p. 33-34.
- VIDAL FERRANDO, ANTONI: «Homenatge a Vicent Andrés Estellés», *El Mirall*, núm. 63, Palma de Mallorca, juliol-agost de 1993, p. 7-9.
- VOLTAS, EDUARD: «Estellés, l'hereu de March», *El Temps*, núm. 646, València, 4 de novembre de 1996, p. 30-31.

Per a més informació sobre Vicent Andrés Estellés, consulteu el web: <http://www.escriptors.cat/autors/andresv/> (Associació d'Escriptors en Llengua Catalana).

PREMIS

PREMI CANTONIGRÒS (1956), per *Donzell amarg*.

PREMI VALÈNCIA (1958), per *La clau que obri tots els panys*.

AUSIÀS MARCH (1966), per *L'inventari clement*.

LLETRA D'OR (1974), per *Les pedres de l'àmfora*.

CRÍTICA SERRA D'OR DE POESIA (1975), per *Les pedres de l'àmfora*.

CRÍTICA SERRA D'OR DE POESIA (1978), per *Balanç de Mar*.

PREMI D'HONOR DE LES LLETRES CATALANES (1978).

CREU DE SANT JORDI (1982).

PREMI DE LES LLETRES VALENCIANES (1984).

MEDALLA D'OR BELLES ARTS MINISTERI DE CULTURA, a títol pòstum (1993).

OBRES TRADUÏDES

A l'alemany

«Vicent Andrés Estellés», dins *Katalanische Lyrik*, Hase & Koehler, Mainz, 1970. Traduït per Johannes Hösle i Antoni Pous.

«Vicent Andrés Estellés», dins *Ein Spiel von Spiegeln: katalanische Lyrik des 20. Jahrhunderts*, Philipp Reclam, Leipzig, 1987. Tilbert Stegmann.

«Die groben Reisigbündel fever», *Sirene*, Zeitschrift für Literatur, núm. 6 (Oktober, 1990), p. 122-137. Traducció de set sonets d'*El gran foc dels garbons*. Traduït per Hans-Ingo Radatz.

Gedichte: Katalanisch und deutsch, Domus Editoria Europaea, Frankfurt, 1993. Traduït per Hans-Ingo Radatz.

A l'anglès

«Illicit Homage to Lluís Milà», «Enigma», «Untitled», a *Green House*, I, Winter, 1977: 61-67. Traduït per David H. Rosenthal.

«Lady of Lastnight», a *The Paris Review*, 68, 1977. Traduït per William Stafford, Jaume Pérez Montaner i Vance Savage.

«I'd like to write, even now, a nice poem», a *Grilled flowers*, vol. II, 1, 1977. Traduït per William Stafford, Jaume Pérez Montaner i Vance Savage.

«Vicent Andrés Estellés», dins *Modern Catalan Poetry: An Anthology*, New River Press, New York, 1979: 123-141. Traduït per David H. Rosenthal.

«Poemes», *International Poetry Review*, Greensboro, N.C. (EUA). vol. VIII, núm. 1, 1982. Traduït per David H. Rosenthal and Tommie Davidson.

«Vicent Andrés Estellés», dins *Homage to Joan Gili on his Eightieth Birthday: Forty Modern Catalan Poems*, The

Anglo-Catalan Society, 1987. Arthur Terry.
«Poemes», *International Journal of Catalan Culture*, Quaderns Crema, vol. III, núm. 1, Barcelona, juliol de 1989. Traduït per Nathaniel Smith.
Nights that make the night: selected poems of Vicent Andrés Estellés, Persea Books, New York, 1992. Traduït per David H. Rosenthal.

Al castellà

- Veinte poemas de Vicent Andrés Estellés*, Colección Dulcinea, Madrid, 1977. Edició bilingüe d'Eduardo Marco.
- «Vicent Andrés Estellés», *Antología de la poesía catalana contemporánea*, Austral, Madrid, 1980. Traduït per José Corredor Matheos.
- Antología Poética*, Ministerio de Cultura, Madrid, 1983.
- Vicent Andrés Estellés, *Antología*, Taurus, Madrid, 1984. Traduït per Jaume Pérez Montaner i Vicent Salvador.
- Vicent Andrés Estellés, *Versos per acompanyar una esperança*, Ediciones Vanguardia Obrera, Madrid, 1986. Edició bilingüe. Il·lustracions de Joan Ramos i Antoni Miró.
- Poesies de Vicent Andrés Estellés*, Ed. Bruño, Madrid, 1992. Edició d'Eva Calaf.
- Cancionero del duque de Calabria*, Plaza & Janés, Barcelona, 2000. Selecció i traducció de Ramon Dachs.
- Cancionero del duque de Calabria*, Nuevas Ediciones del Bolsillo, Barcelona, 2000.
- Primer libro de las églogas*, Comercial Denes, Paiporta, 2002.
- Ciudad susurrada al oído*, Comercial Denes, Paiporta, 2003.

Al flamenc

- «Vicent Andrés Estellés», dins *Een morgenland, een Avondland. 14 Vlaamse & 14 Catalaanse dichters* (4 poetes catalans i 14 poetes flamencs. Terra de llevant, terra de ponent) Flemish PEN-Centre, 1978. Bob de Nijs.
- «De geliefden», a *Point*, 19 (1989-1990). Bob de Nijs.

A l'italià

«Vicent Andrés Estellés», dins *Poesia catalana di protesta*, Ed. Laterza, Bari, 1968. Traduït per Giuseppe Tavani.

Al japonés

«Vicent Andrés Estellés», dins *Poesia catalana contemporània*, Schichosha, Tokyo, 1991. Nao Sawada, Felícia Fuster.

Al portugués

«Vicent Andrés Estellés», dins *Antologia de poesia catalã contemporânea*, Ed. Monfort, Sao Paulo, 1969. Traduït per Stella Leonardos de Silva Lima.

Al suec

«Vicent Andrés Estellés», dins *Tio Katalanska Poeter*, Fabians Forlag, Göteborg, 1987. Arne Lundgren i Lluís Solanes.

DISCOGRAFIA

CORAL ROMPUT. Barcelona: Ariola-Eurodisc DL, 1979.
Barcelona: Ariola-Eurodisc DL, 1979. Lectures amb música d'Ovidi Montllor i Toti Soler.

TRES POEMES ERÒTICS. Casablanca Benet. Barcelona: Catalana d'Edicions Musicals, 1984.

RECITAL 1000. Celdoni Fonoll. Barcelona: Promos P, 1984.

RECITAL 1000. Celdoni Fonoll. Barcelona: AudioVisuals de Sarrià P, 1985.

AMOR I AMOR. Paco Muñoz. PM Produccions, 1995.

A ALCOI. Ovidi Montllor. Barcelona: PDI, 1995.

DE MANARS I GARROTADES. Ovidi Montllor. Barcelona: PDI, 1996.

EL COR DEL TEMPS. Maria del Mar Bonet. Barcelona: Picap, 1997.

CRÒNICA D'UN TEMPS. Ovidi Montllor. Barcelona: Discmedi, 1997.

TAVERNA DE POETES. Santi Arisa. Barcelona: Columna música, 1997.

PER UN PETÓ. Celdoni Fonoll. Barcelona: Discmedi, 1998.

ELS NOSTRES POETES. Paco Muñoz, Juli Mira, Lluís Miquel. Barcelona: Picap, 1998.

Propostes didàctiques referides al llibre
Antologia poètica (ISBN: 978-84-9824-328-4)

© Edicions Bromera, S.L.
Polígon Industrial 1 - 46600 Alzira
www.bromera.com

© maig, 2008